

Az Olt revitalizációs vizsgálatának tájökológiai megközelítése a folyó csíki-medencei szakaszán

Botár Márta

Természetvédelmi mérnöki BSc, nappali tagozat

Vadgazdálkodási és Természetvédelmi Intézet, Természetvédelmi és Tájgazdálkodási Tanszék

Belső témavezető: Dr. Grónás Viktor egyetemi docens, MATE, Szent István Campus, Vadgazdálkodási és Természetvédelmi Intézet, Természetvédelmi és Tájgazdálkodási Tanszék

Külső témavezető: Dr. Bakó Gábor ügyvezető, tudományos igazgató, távérzékelési szakember, mérnök, Interspect Kft.

A vizes élőhelyek jelentősen lecsökkentek az elmúlt évszázadokban az emberi tevékenységek hatására. A természetvédelem fontos feladata a megmaradt vizes élőhelyek megőrzése és a megsemmisültek rehabilitálása. Ezek olyan ökoszisztéma-szolgáltatásokat nyújtanak, mint a széntárolás és -elnyelés, vízsűrítés és tisztítás, klímaszabályozás, turisztikai és rekreációs lehetőségek, veszélyeztetett és ritka fajok számára élőhely biztosítása.

Az Olt csíki-medencei szakaszát a 20. század második felében szabályozták: a medret kiegyenesítették, az egykori mocsarak helyén ma többnyire mezőgazdasági területek találhatók. A vízrendezések következtében a talajvízszint lecsökkent, növelve a klímaváltozásból adódó aszályok súlyosságát, a tőzegréteg kiszáradt, a vizes élőhelyekhez kapcsolódó élőhelyek és fajok száma megcsappant.

Kutatásom célja az volt, hogy a vizsgálati területen, az Olt vízgyűjtőjének csíki-medencei szakaszán felmérjem, hogy (I) milyen mértékben változott meg az Olt medermorfológiája és árterének kiterjedése a folyószabályozás hatására, (II) hol vannak olyan területek, amelyek tájökológiai szempontból javasolhatók az eredeti ártéri környezet helyreállítására, (III) milyen vizes élőhelyek állíthatók helyre a vizsgált mintaterületeken.

Három történeti térképen rajzoltam meg az Olt medrét és árterét a Csíki-medencében, és ezeket vetettem össze a mai állapotokkal. Az összehasonlítás eredménye: az Olt hossza 22%-kal, kanyarulatainak száma 51%-kal, árterének kiterjedése 99%-kal csökkent 1941 és 2018 között a vízrendezések hatására. Majd kijelöltem a revitalizációra potenciálisan alkalmas területeket az egykori ártéren fekvő, magas árvíz kockázatú és időszakosan vízborított, állandóan nedves vagy időszakosan nedves területek metszeteként. Az így kapott 720 ha-t

három kategóriába soroltam a vízutánpótlás lehetősége és a felszínborítás alapján. Az elsődlegesen revitalizációra javasolt területeken belül két mintaterületet választottam ki Csíkmadaras és Csíkdánfalva határában, ahol UAV-felmérést és élőhelyterképezést végeztem.

A terepi felmérés során összesen 13 élőhelytípust találtam, amelyeknek nagy része vízhatásra alakult ki és értékes fajoknak ad otthont, de jellegtelen, degradált vegetációtípusok is megfigyelhetők. A klíma szárazodásával az értékes élőhelyek fennmaradása veszélybe kerül, ezért megőrzésük szükségessé teszi a vízutánpótlást. Mindkét mintaterületen lehetőség lenne egy holtág folyóhoz való visszakapcsolására, ami által új élőhelytípusok jöhetnének létre, növelve a biodiverzitást faji és táji szinten.

Javaslom a mintaterületek tényleges helyreállítását és az elsődlegesen revitalizációra javasolt területek részletesebb, társadalmi-gazdasági tényezőket is figyelembe vevő vizsgálatát a további ártér-rehabilitációk ideális helyszínének megtalálásának céljából.